

Stárnutí & bydlení ve městě

dr. L. Vidovičová
Ústav populačních studií
Fakulta sociálních studií
Masarykova univerzita
lucie.vidovicova@seznam.cz

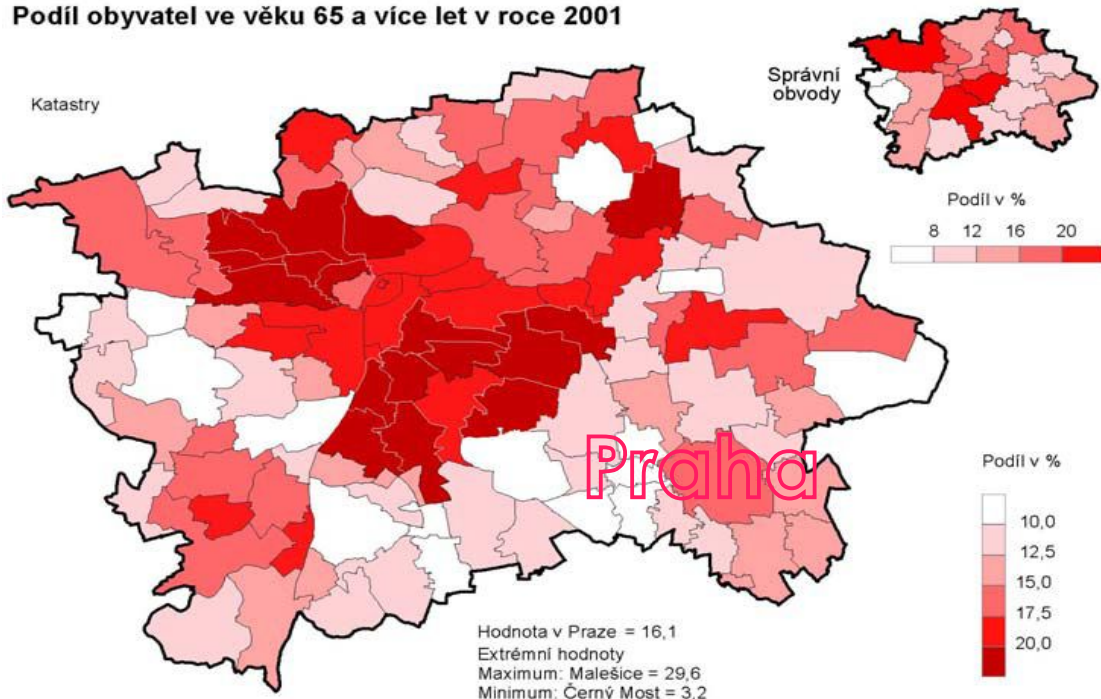
Člověk a prostředí

Podíl obyvatel ve věku 65 a více let v roce 2001

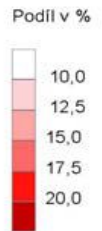
Katastry

Správní obvody

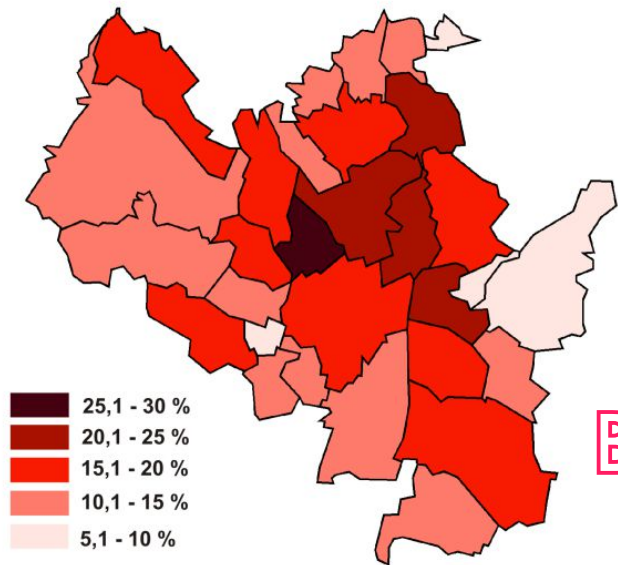
Praha

Hodnota v Praze = 16,1
 Extrémní hodnoty
 Maximum: Malešice = 29,6
 Minimum: Černý Most = 3,2

Podíl osob starších 65 let

B | R | N | O

Brno

Výběrové šetření „QinCity“

Stárnutí v prostředí: regenerace, gentrifikace a sociální exkluze jako nová témata pro environmentální gerontologii (GA ČR P404/10/1555)

- ▶ září 2011 & listopad/prosinec 2011
- ▶ kvótní výběr, F2F, P&P, vážená data
- ▶ N = 1921
- ▶ 14 měst (největší v kraji + hl.m. Praha)

- ▶ 41 % † 59 % †
- ▶ 13 % VŠ (12 % ZŠ)
- ▶ 13 % věk 80+ (z toho cca 35 % omezení IADL)

Rezidenční historie

- ▶ 63 % žije od svého narození ve stejném MĚSTĚ
- ▶ 24 % ve stejném BYTĚ – z toho 30 % přistěhování po 50 roce věku
- ▶ Hlavní důvody zatím posledního stěhování:
 - ▶ Potřeba většího/menšího bytu (19 %)
 - ▶ Levnější bydlení (15 %)
 - ▶ Přenechání bydlení dětem/vnoučatům (13 %)
 - ▶ Příliš vysoký nájem (11 %)
 - ▶ Ze zdravotních důvodů (8 %)
 - ▶ Špatný/ nevyhovující stav původního domu/bytu (6 %)
- ▶ Potřeba změny (30 %) - náklady (26 %) - rodinné důvody (20 %) bariérovost minulého bydliště (17 %)

Strategie pro zvládání finančních nákladů na bydlení (v %)

	součet voleb	Bydlí... (pouze vybrané formy soužití)		
		sám/sama	s partnerem	s dětmi
Snažím se ušetřit na ostatních výdajích (např. centralizace aktivit)	45	64	37	28
Máme v rodině dva příjmy	25	-	42	19
Finančně mi pomáhají děti	13	23	7	14
Vydělávám si	11	10	11	14
Sdílím bydlení s dalšími osobami	6	2	3	24
Pronajímám část bytu/domu	1	2	1	1
Celkem N	2004	616	1195	265

Rezidenční budoucnost

Řekla(a) byste, že je dům/byt, ve kterém nyní bydlíte, je místem, kdy byste chtěl(a) strávit zbytek života?

- ▶ „rozhodně ano“ 62 % & 30 % „spíše ano“
- ▶ Stejně muži i ženy, obyvatelé všech měst, všechny věkové skupiny (s mírnou převahou sedmdesátníků oproti ostatním dvěma věkovým skupinám) a všechny skupiny vzdělanostní a příjmové.
- ▶ Důvody úvah o budoucím stěhování:
 - ▶ Ekonomické důvody (33 %),
 - ▶ touha po změně (bytu, prostředí) (19 %),
 - ▶ rodinné důvody (19 %).

Rezidenční budoucnost

Řekla(a) byste, že je dům/byt, ve kterém nyní bydlíte, je místem, kdy byste chtěl(a) strávit zbytek života?

		Celkem (%)	IADL (0–7)		index disability (1–11)	
			zůstat	přestěhovat	zůstat	přestěhovat
věk	60–69	90	6,6	6,6	3,4	3,6
	70–79	95	6,3	6,6	4,5	4,1
	80+	97	5,5	4,8	6,0	6,7

Pozn.: Čím vyšší hodnota IADL tím lepší funkční stav, vyšší instrumentální soběstačnost. Čím vyšší hodnota indexu disability, tím větší disabilita.

Snižující se funkční zdatnost a zvyšující se disabilita inspiruje mladší (70-79) k úvahám o přestěhování „dokud je čas a zbytek sil“, u nejstarších zhoršení zdraví již silněji ukazuje na přání zůstat, „dožít“ v přirozeném prostředí.

Rezidenční budoucnost

Řekla(a) byste, že je dům/byt, ve kterém nyní bydlíte, je místem, kdy byste chtěl(a) strávit zbytek života?

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	N
Liberec	75	22	0	3	69
České Budějovice	74	20	5	2	61
Hradec Králové	73	17	6	3	64
Plzeň	71	26	 3	0	70
Karlovy Vary	71	24	 4	0	45
Jihlava	67	31	 2	0	49
Olomouc	66	23	6	5	64
Kladno	63	26	9	2	46
Brno	58	30	8	4	387
Pardubice	57	23	 7	13	70
Ústí nad Labem	56	41	 4	0	79
Ostrava	53	36	8	3	377
Praha	50	41	7	3	415
Zlín	43	47	7	3	58
Celkem	58	33	7	3	1854

Schody

- ▶ potíže s chůzí z a do schodů má přes 50 % mužů a 80 % žen 75+ (v tom zhruba 18 % mužů a 40 % žen nebylo schopno bez pomůcky vyjít/sejít schody vůbec) [Evropské výběrové šetření o zdraví EHIS 2011: 51]
- ▶ překonávání schodů, zejména směrem dolů [Novak et al. 2010; Cavanagh, Mulfinger, Owens 1997], je považováno za jednu z nejnáročnějších a nejrizikovějších aktivit ve stáří [Tiedemann, Sherrington, Lord 2007]
- ▶ pády na schodištích tvoří více než 10 % pádů se smrtelnými následky [Startzell et al. 2000]

Schody

- ▶ U městských seniorů se musí s tímto rizikem vyrovnávat dokonce 85 % dotázaných (naprostá většina respondentů (84 %) žije v bytě, obvykle ve starší cihlové zástavbě).
- ▶ Schodiště ve starší zástavbě jsou kvůli vyšším stropům tehdejší zástavby delší než u novějších panelových domů.
- ▶ Absence výtahu, úzký vstup pro nastupování s různými pomůckami (berlemi, holemi či chodítky), zastavuje v mezipatře, nebo má velmi těžké dveře, které se obtížně otevírají...

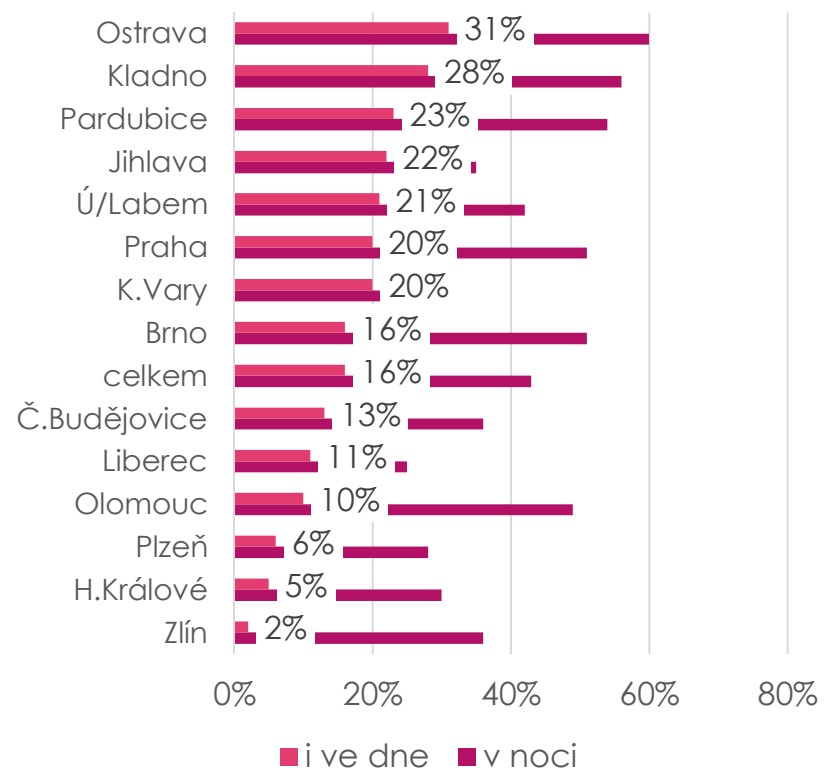
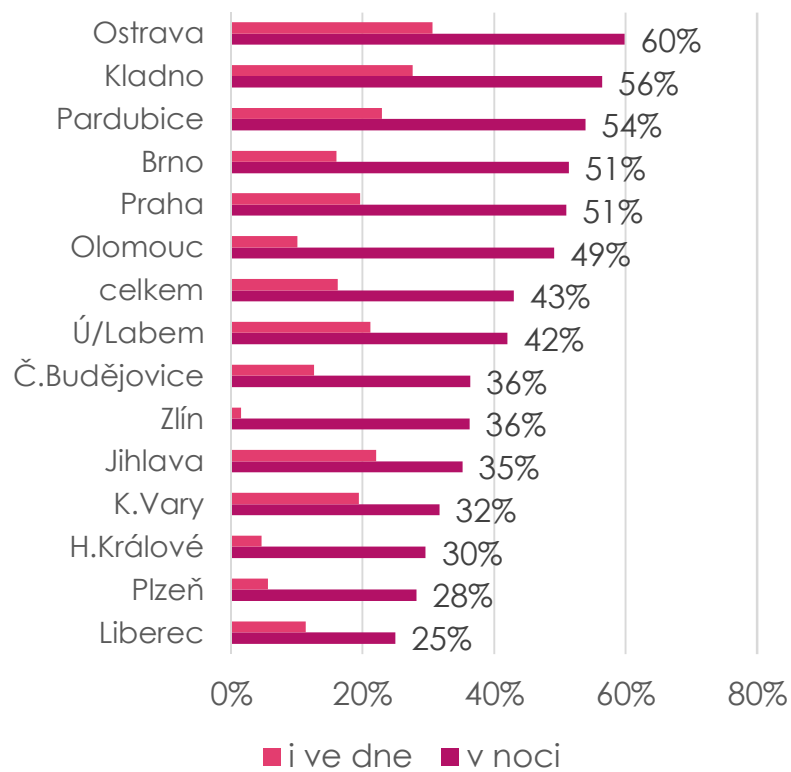

<http://starnuti.fss.muni.cz>

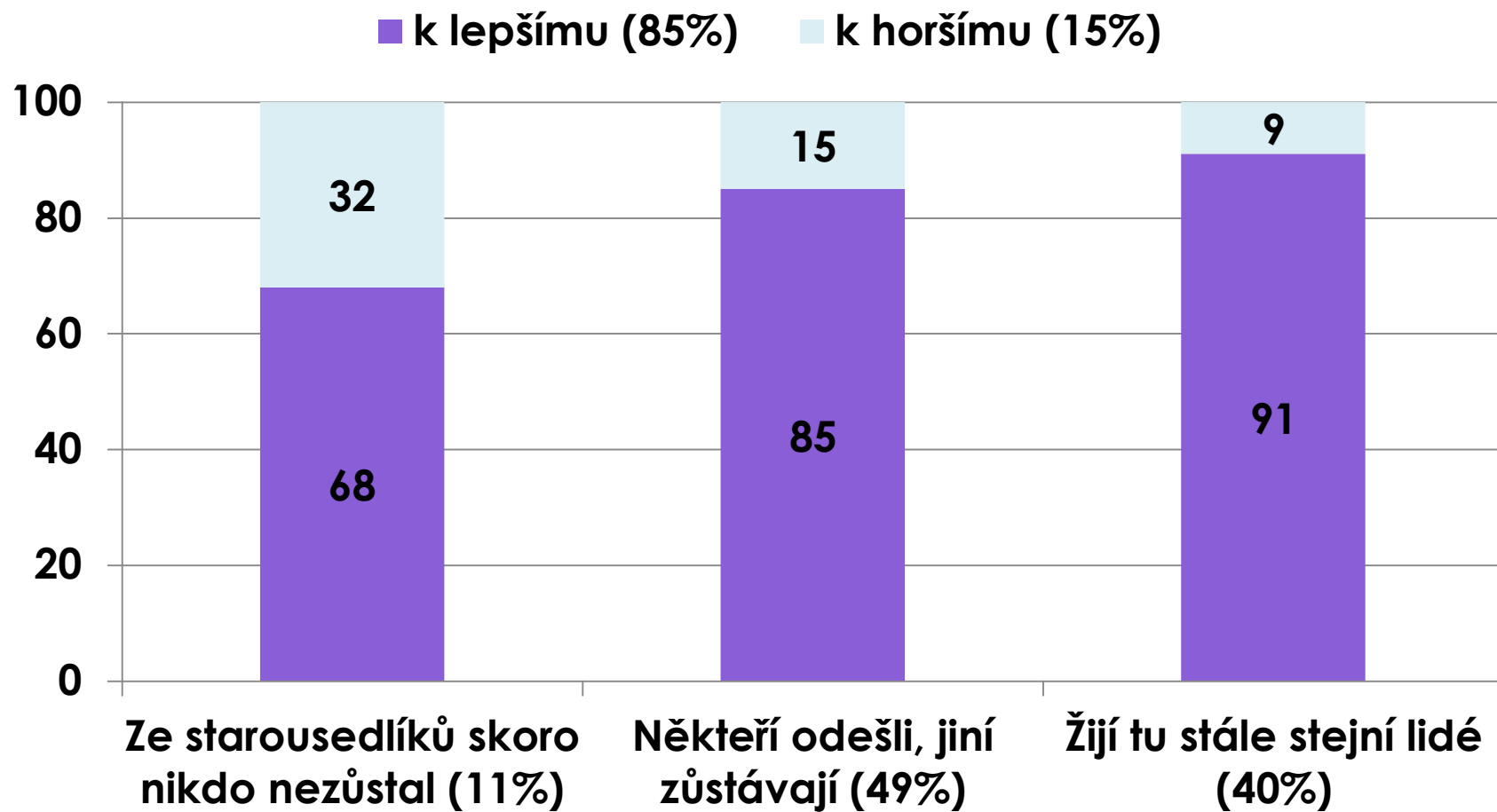
Vybrané výzvy v okolí bydliště

- ▶ **hustá doprava (52 %)**
- ▶ **hodně nočních barů a heren (45 %)**
- ▶ **špatná údržba chodníků v zimě (38 %)**
- ▶ **domy terčem vandalismu (35 %)**
- ▶ **nedostatek parků a zeleně (32 %)**
- ▶ **mnoho neznámých lidí a bezdomovců (34 %)**
- ▶ **nedostatek přechodů pro bezpečné přejetí (32 %)**
- ▶ **smetí a odpadky v ulicích (24 %)**
- ▶ **rostoucí počet turistů (26 %)**
- ▶ **chodníky jsou špatně udržované (26 %)**

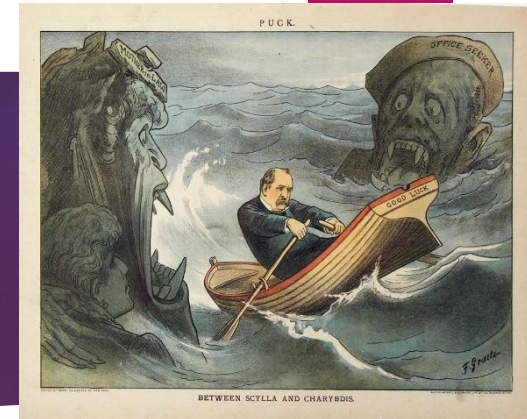
Nebezpečná sousedství?

Hodnocení změn v okolí bydliště v závislosti na míře změn mezi sousedy

Diskuse

- ▶ Senioři jsou aktivními uživateli městského prostředí, s nímž jsou pevně spjati a výrazně preferují „stárnutí v místě“; jehož sociální a environmentální charakteristiky spolu silně souvisí.
- ▶ I v případě rostoucích nároků (environmentálních i ekonomických) většinou preferují a aktivně zapojují jiné strategie, než změnu bydliště;
 - ▶ Tyto strategie jsou ale rizikové a mají omezený dosah (časový, prostorový, strukturní příležitosti, dostupnost zdrojů...);
 - ▶ Relokace je velmi nákladná na všechny formy kapitálu, a následně též ohrožuje jeho dostupnost (např. soc. vazby).
- ▶ Skylla a Charybda setrvání v (nevyhovujícím) místě, dynamicky měnícím se prostředí a přestěhováním se?

Výzvy do budoucna

- ▶ Rozpoznat, studovat a politicky ošetřit různé úrovně prostorových a environmentálních souvislostí a jejich vliv na individuální /populační stárnutí, protože...
- ▶ moderní urbánní změny (rostoucí předměstí, úbytek obyvatelstva, suburbanizace, revitalizace, regenerace, gentrifikace, deteriorace,...)
NEMAJÍ stejný dopad na různé socioekonomické a demografické skupiny.
- ▶ Věkový mainstreaming městských politik

(viz např. http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_232.pdf).

*Lucie Vidovičová
Lucie Galčanová
Marcela Petrová Kafková
Dana Sýkorová*

**Stáří ve městě,
město v životě seniorů**

EDICE STUDIE

**Slevový kód:
KN 2317**

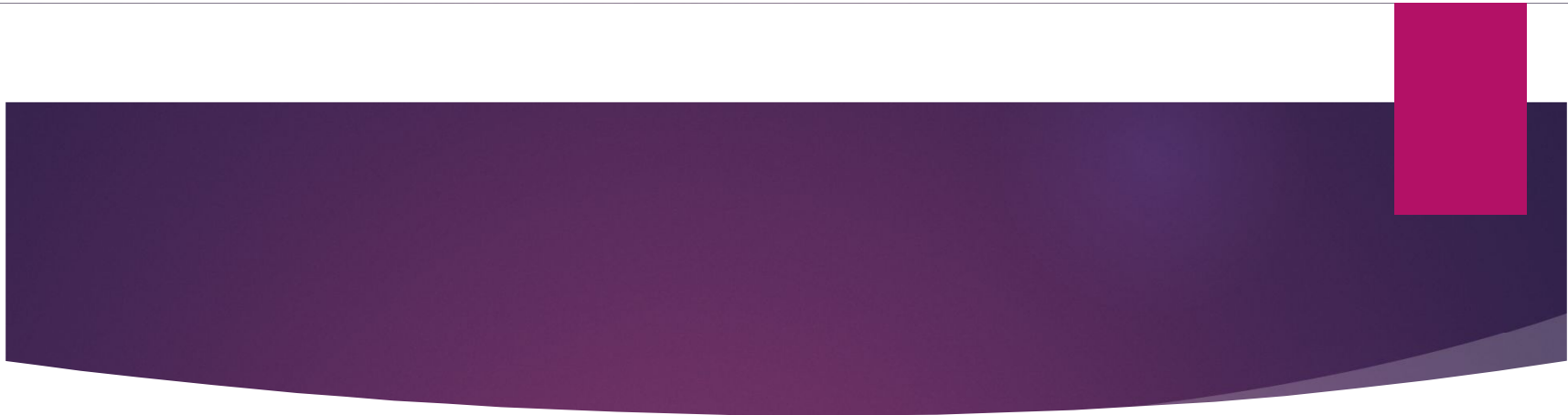
Objednávky/os. nákup:

SLON, Jilská 1, 110 00 Praha 1

email: slon@slon-knihy.cz

www.slon-knihy.cz

Děkuji za pozornost!

▶ <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/41/35/ff/4135ff2c9fcab046ecc2c4e8c752f717.jpg>

▶ <http://render.fineartamerica.com/images/rendered/search/framed-print/images-medium/great-britain-england-london-fire-escape-staircase-on-side-of-old-block-of-flats-lucy-claxton-and-rose-horridge.jpg>

<https://thumbs.dreamstime.com/z/yes-vote-25073050.jpg>